

УДК 338.48

О.П.Коротун

Європейський університет Рівненська філія, м.Рівне

СКЛАДОВІ ТА СТРУКТУРА ІНДЕКСІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В ТУРИЗМІ

В статті розглянута структура індексу конкурентоспроможності в туризмі. Наведений порівняльний аналіз туристичної привабливості країн Європи за 2011 рік, наведена картографічна оцінка ІКТ і місце в рейтингу країн Європи.

Ключові слова: індекс конкурентоспроможності в туризмі, оцінка ІКТ, туристичний рейтинг.

О.Р.Коротун

COMPOSITION AND STRUCTURE COMPETITIVENESS INDEX TOURISM

In the article considered structure of index of competitiveness in tourism. The brought comparative analysis over of tourist attractiveness of countries of Europe for 2011, a cartographic estimation over of ІКТ and place is brought in rating of Eurapian countries.

Keywords: Global Competitiveness Index in tourism, estimation of GCI, tourist rating.

О.П.Коротун

СОСТАВ И СТРУКТУРА ИНДЕКСА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ В ТУРИЗМЕ

В статье рассмотрена структура индекса конкурентоспособности туризма. Представлены сравнительный анализ туристической привлекательности стран Европы за 2011 год, картографическая оценка ІКТ и место в рейтинге стран Европы.

Ключевые слова: индекс конкурентоспособности в туризме, оценка ІКТ, туристический рейтинг.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Організатори Всесвітнього економічного форуму в Давосі регулярно, починаючи з 2007 року, публікують Індекс конкурентоспроможності в туризмі (The Travel & Tourism

Competitiveness Index), що переконливо свідчить про важливість туризму для світової економіки в цілому.

Розвинена туріндустрія сприяє зайнятості, підвищує національний дохід і покращує платіжний баланс. Таким чином, сектор є важливою рушійною силою економічного зростання і процвітання, і, особливо в країнах, що розвиваються, відіграє важливу роль у боротьбі з бідністю [1]. Це - аксіома для усіх урядів, що серйозно відносяться до питань економічного розвитку своїх країн.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. У 2007-2009 році це дослідження публікувалося щорічно, потім було прийнято рішення готувати рейтинг конкурентоспроможності раз у два роки. Структура індексу переконливо говорить про те, що створювати конкурентоздатний на світовому ринку туристський продукт можна лише у разі комплексної роботи країни на туризм. Це дослідження є найважливішим матеріалом для аналізу державою і бізнесом своїх позицій в туризмі. У більшій частині країн світу, на жаль, України це не стосується [6], індекс конкурентоспроможності був робочою книгою для органів влади, що відповідають за розвиток туризму, оскільки а) давав вичерпну порівняльну інформацію про сильні і слабкі конкурентні позиції країни, б) дозволяв визначати найбільш важливі напрями дій для держави і бізнесу, створювати умови для діалогу і пошуку найбільш оптимальних форм співпраці з метою поліпшення позиції на світовому туристичному ринку.

Цілі статті. Метою роботи є викладення та розгляд складових та структури індексів конкурентоспроможності туризму, можливість їх використання для аналізу рекреаційного стану регіону (країни, федерації, області тощо) на світовому туристичному ринку як вихідного положення щодо його підвищення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Повний ІКТ обчислюється як середня арифметична зважена з трьох підіндексів: а) законодавчої бази туризму; б) умов бізнесу і інфраструктури туризму; в) людських, культурних і природних ресурсів туризму. Підіндекси розраховуються як середні арифметичні величини 14

блоків [2,4], які складаються з наступних індикаторів з оцінкою показників за шкалою від 1 до 7 (рис.1).

Підіндекс А. "Законодавчо-регулююча (правова) база туризму" складається з 5 блоків фактичних кількісних і аналітично-якісних показників:

1. *Політичні норми і правила* – поширення іноземної власності (відсоток від загального капіталу території), права власності, вплив законів на прямі іноземні інвестиції (величина ПП на душу населення); візовий режим (число країн, для громадян яких потрібні візи, у відсотках від числа членів ООН), відкритість двостороннього повітряного сполучення (число країн-партнерів у відсотках числа членів Міжнародної Організації Цивільної Авіації); прозорість урядової політики, середня тривалість процедури оформлення нового підприємства, вартість запуску бізнесу (як відсоток від ВВП і ВПР на душу населення).

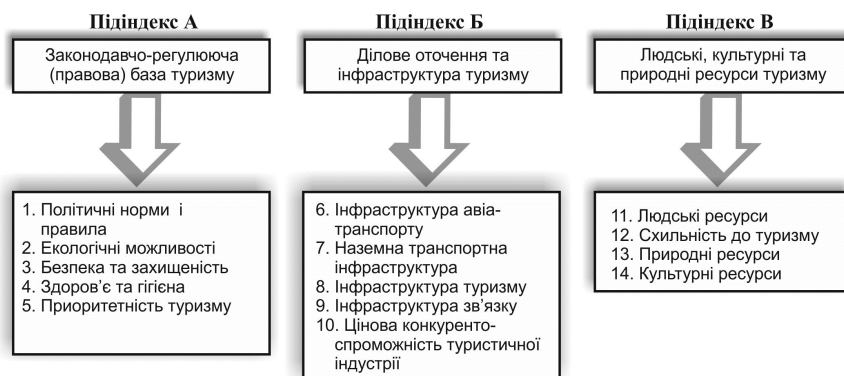

Рис.1. Схема складових індексу конкурентоспроможності туризму [4]

2. *Екологічні можливості* – суворість екологічної регуляції, здійснення екологічної регуляції, можливості розвитку туристичної індустрії; викиди вуглекислоти (на душу населення в тоннах); концентрація твердих часток в містах з населенням більше 100 тисяч чоловік (мікрограм на кубометр викидів), кількість видів фауни і флори, яким загрожує зникнення (відсоток від усього числа видів); ратифікація екологічних договорів (відсоток від 25 міжнародних екологічних договорів).

3. *Безпека і захищеність* – витрати на запобігання злочинам, насильству і тероризму (доларів на душу населення); надійність державних (муніципальних) охоронних структур; дорожньо-транспортні події (число загиблих в аваріях на 100 тисяч населення).

4. *Здоров'я та гігієна* – Забезпеченість лікарями (число лікарів на 1000 жителів); доступ до якісної медичної допомоги (відсоток від загальної чисельності населення); доступ до безпечної питної води (відсоток від загальної чисельності населення), забезпеченість лікарями (число лікарняних ліжок на 10000 жителів).

5. *Пріоритетність туризму* – державна пріоритетність туристської індустрії; витрати уряду на туризм (відсоток від повних урядових витрат); ефективність маркетингу і реклами із залучення туристів; участь країни у 12 головних туристичних ярмарках.

Підіндекс Б. "Ділове оточення та інфраструктура" складається з 5 блоків:

6. *Інфраструктура авіатранспорту* – якість інфраструктури авіатранспорту; пропускна спроможність авіаліній в місцекілометрах, число польотів на 1000 населення; щільність аеропортів (число аеропортів на мільйон населення); розвиток місцевих авіаліній (кількість авіаліній з планованими польотами за містом); мережа міжнародних авіаліній (фактичні дані).

7. *Наземна транспортна інфраструктура* – якість автомобільних доріг; якість залізничної інфраструктури, якість портової інфраструктури; якість місцевої транспортної мережі, щільність дорожньої мережі (кілометраж доріг на 100 км² території).

8. *Інфраструктура туризму* – кількість місць в готелях на 100 жителів, розвиток автомобільного прокату (присутність семи головних компаній автомобільного прокату) число автоматизованих банкоматів, які приймають кредитні картки VISA з розрахунку на мільйон населення.

9. *Інфраструктура зв'язку* – ступінь використання мережі Internet у бізнесі, кількість користувачів мережі Internet на 100 жителів; число стаціонарних телефонних підключень на 100 жителів; абонентів багатоканального Internet, із швидкістю 256 кілобіт за секунду або швидше на 100 жителів; абонентів мобільного зв'язку (на 100 осіб).

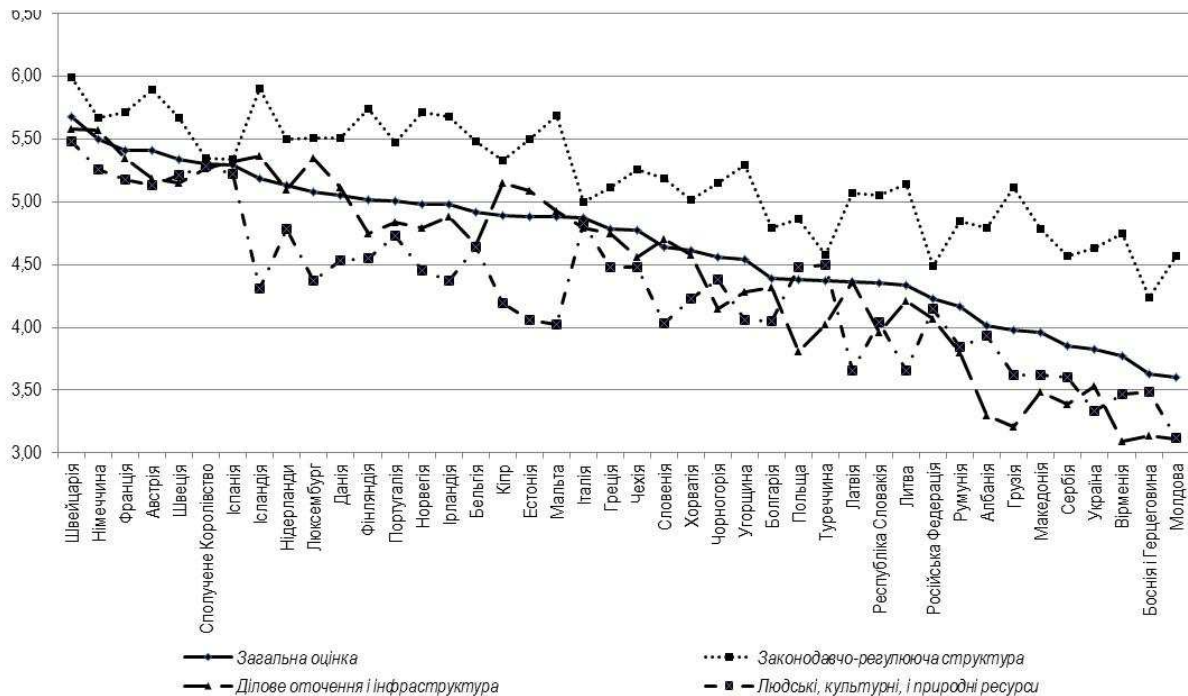

Рис.2. Порівняльний аналіз туристичної привабливості країн Європи 2011 рік (Travel & Tourism Competitiveness Report), за даними Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum) [4]

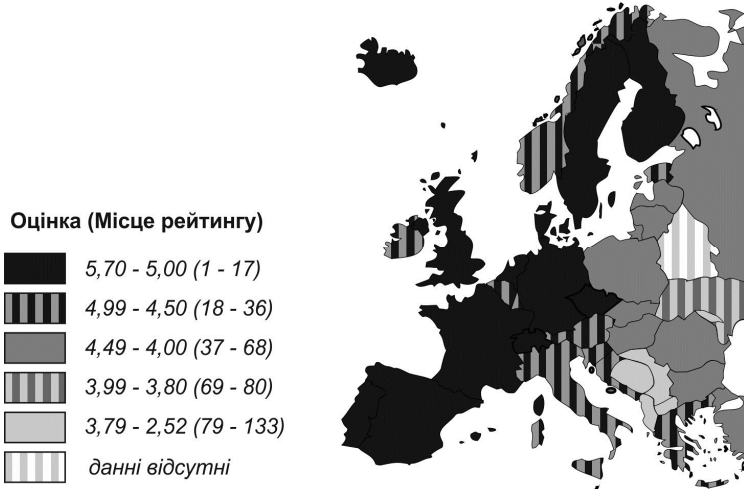

Рис.3. Оцінка (місце рейтингу) туристичної привабливості країн Європи, за даними Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum) [4]

10. *Цінова конкурентоспроможність туристської індустрії* – відносна вартість доступу до міжнародних служб авіатранспорту (ціни квитків і завантаження аеропортів); паритет купівельної спроможності (відношення паритету купівельної спроможності до офіційного обмінного курсу); рівень і ефективність оподаткування; рівень цін, на паливо (роздрібні ціни на дизельне паливо); рівень цін в готелях (середня ціна в американських доларах для першокласних готелів).

Підіндекс В. "Людські, культурні і природні ресурси туризму" включає 4 блоки:

11. *Людські ресурси* – охоплення початковою освітою (відсоток дітей відповідного віку, які відвідують школу); охоплення населення середньою освітою (по відношенню до чисельності жителів відповідного віку); якість системи освіти; місцеві можливості проведення спеціальних досліджень і надання освітніх послуг; період навчання виробничого персоналу (середнє число років навчання); придатність і компетентність кадрів; практика найму і звільнень; легкість найму іноземної робочої сили; поширення ВІЛ (відсоток від дорослих у віці 15-49 років),

практичний вплив ВІЛ/СНІД; середня тривалість життя від моменту народження).

12. *Схильність до туризму* – відкритість туризму (витрати і виручка від туризму у відсотках від ВВП), відношення населення до іноземних відвідувачів; поширеність ділових поїздок (відряджень).

13. *Природні ресурси* – число природних об'єктів світового значення, розмір території (відсоток від всього суходолу), що охороняється, якість природного середовища; загальновідомі види фауни (загальне число відомих видів фауни).

14. *Культурні, ресурси* – число культурних об'єктів світового значення; спортивні стадіони (число місць на один мільйон населення); середнє число щорічних міжнародних ярмарків і виставок.

Всесвітній Економічний форум за останні роки (2007-2011) підготував і опублікував чотири великі доповіді з аналізом і рейтингами туристичної конкурентоспроможності 133 (2009), 139 (2011) країн світу. На рис.2 наведений порівняльний аналіз туристичної привабливості країн Європи за 2011 рік. Оцінка ІКТ і місце в рейтингу країн Європи зображена на рис.2, 3.

Висновки. Методика ВЕФ дуже приваблива та інформативна і з успіхом може бути застосована у викладацькій і студентській науковій та навчальній роботі, як в Україні так і в інших державах, використовуючи і коригуючи підіндекси для аналізу існуючого туристичного середовища та з метою виявлення "вузьких місць" підвищення конкурентоспроможності туризму регіонів та системою управління розвитку туристичного бізнесу.

1. Зячківська Г. Індекс конкурентоспроможності України у сфері подорожей і туризму. – Економічний аналіз: Зб. наук. праць ТНЕУ. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. - Вип. 7. – С. 407-410

2. Коротун С.И., Коротун О.П. Основные показатели конкурентоспособности туризма. – Страноведение и регионоведение в решении проблем устойчивого развития в современном мире // Матер. междунауч. конф. - СПб: ВВМ, 2010. - С.377-381

3. Коротун С.И., Коротун О.П. Схема стратегії розвитку та маркетингу туризму в регіоні. – Географія та туризм: Наук. зб. / Ред.кол.: Я.Б.Олійник (відп. ред.) та ін. - К.: Альтерпрес, 2010. - Вип.10. - С.112-117

4. The Global Competitiveness Report 2011-2012.– World Economic Forum. – Geneva, Switheland 2011.– 544 p.

5. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2011.– World Economic Forum. – Geneva, Switheland 2011.– 531 p.

6. The Ukraine Competitiveness Report 2008. – World Economic Forum. – Geneva, Switheland 2008.– 270 p.